

कृ तेनैव मञ्जति 81. तयान्यस्तु तमो नाम सो ऽतिशीतः स्वभावतः ।
महूरिारवदीर्घस्तथा स तमसा वृतः ॥ MĀR. P. 12, 10. VP. 207. — 2) die
bei Finsternissen eintretende Verdunkelung des Mondes oder der Sonne;
personif. Rāhu (der aufsteigende Knoten) AK. 1, 1, 3, 28. 3, 4, 20, 233.
H. 121. H. an. MED. आविवेशोपसर्गस्तं तमः सूर्यमिवासुर्म DAĞ. 1, 2. स-
व्यगते तमसि VARĀH. BṚH. S. 5, 44. BṚH. 2, 5. SŌRJAS. 4, 5, 6, 11. 19. Nach
MED. (wo वा na st. बाला zu lesen ist) und H., Sch. auch m. Vgl. तमोगु.
— 3) die über den Geist ausgebreitete Finsterniss, Irrthum, Verblen-
dung, Wahn: (निः) मघोनो कृदा वर्यस्तमसि RV. 5, 31, 9. मुनिसुताप्रण-
यस्मृतिराधिना मम च मुक्तमिदं तमसा मनः ÇĀK. 135. स्मृतिभिन्नमोक्तमसः
(मे) 181. 183. भर्तृपेततमसि 191. येन तमश्चाज्ञानज्ञं भिन्नम् P., Einl. निन्ये
तमसि कास्यताम् RĪĠAN. 3, 144. Eine der fünf Formen der अविद्या im
Sām̐khya MBH. 14, 1019. SĀM̐KHYAK. 48. TATTVAS. 34. BUĠG. P. 3, 12, 2, 20, 18.
VP. 34. MĀR. P. 47, 15. = पाप Sūnda H. 1381. H. an. = शोक Trauer TRĪK.
3, 3, 445. MED. — 4) Finsterniss, Irrthum, Unwissenheit als eine der
drei Grundeigenschaften alles Seienden (s. गुण 1, g, β) AK. 1, 1, 4, 7, 3,
4, 20, 233. H. an. MED. सत्त्वं रजस्तमश्चैव त्रीन्विद्यादात्मनो गुणान् M. 12,
24. सत्त्वं ज्ञानं तमो ऽज्ञानं रागद्वेषौ रजः स्मृतम् 25. तमसो लक्षणां कामः 38.
गुरु वरणकमेव तमः SĀM̐KHYAK. 13. 34. TATTVAS. 25. VARĀH. BṚH. S.
69, 9. LAGHŪ. 4, 1, fg. BṚH. 2, 7. — 5) N. pr. eines Nachkömmlings von
Gṛtsamada, eines Sohnes des Çravas und Vaters des Prakāca; nom.
तमः, gen. तमसः MBH. 13, 2002. N. pr. eines Sohnes des Pṛthuçravas
und Vaters des Uçanas VP. 420. — Das Wort geht wohl auf तम् zu-
rück: die Finsterniss erscheint als eine Hemmung des allgemeinen Le-
bens. Vgl. तिमिर.

तमसं (von तमस्) Up. 3, 116. 1) adj. dunkelfarbig: तमसा ये च तूपराः
AV. 11, 9, 22. — 2) m. a) Finsterniss UçġVAL. zu UṅġDIS. 3, 117. — b)
Brunnen UṅġDIVA. im SĀM̐KSHIPTAS. (kennt auch die vorherg. Bed.) ÇKDR.
— 3) f. घा N. pr. eines unterhalb Pratiṣṭhāna in die Gaṅgā sich
ergießenden Flusses MBH. 3, 14231. 6, 338 (VP. 184). HARIV. 12828. R.
1, 2, 4, 2, 43, 32. 46, 1, 4, 40, 24. RAGH. 9, 16. — 4) n. a) Finsterniss TRĪK.
1, 2, 1. H. 146; vgl. घन्यं, घन्यं, अघ्नं, विं, सं. — b) Stadt UṅġDIVA.
im SĀM̐KSHIPTAS. ÇKDR.

तमसाकृत (तमसा, instr. von तमस् + कृत) adj. P. 8, 3, 8, Sch.

तमस्क (von तमस् am Ende eines adj. comp.: लोकाभास्वतो ऽपकृत-
तमस्कान् KĪND. Up. 7, 11, 2. असुरान् — रजस्तमस्कान् BṚĠG. P. 7, 1, 11;
vgl. निस्तमस्क, विं, सं.

तमस्काण्ड (तमस् + कां) m. gaṇa कस्कादि zu P. 8, 3, 48.

तमस्तति (तमस् + 2. तति) f. dichte Finsterniss, zur Erkl. von तमिस्रा
H. an. 3, 560. MED. r. 162.

तमस्वत् (von तमस्) adj. f. स्वती dunkel: रात्री AV. 19, 47, 2. NAIḠH.
1, 7. f. Nacht Lois. zu AK. 1, 1, 3, 4. — Vgl. तमोवत्.

तमस्विन् (wie eben) 1) adj. dass. — 2) f. ०नी a) Nacht AK. 1, 1, 3, 4.
H. 142. MBH. 4, 782. — b) (als Synonym von Nacht; vgl. AK. 2, 9, 41)
Gelbwurz WILS. ÇKDR.

तमाल Up. 1, 117. m. n. gaṇa अर्धर्चादि zu P. 2, 4, 31. AK. 3, 6, 4, 83.

1) m. N. eines Baumes mit überaus dunkler Rinde, Xanthochymus
pictorius Roxb. (die Blüthe ist weisslich) AK. 2, 4, 3, 48. TRĪK. 3,

3, 395. H. 1146. an. 3, 653. MED. l. 96. MBH. 1, 7585. 3, 985. 11574.
13, 6369. HARIV. 12837. R. 3, 21, 14. 18. 39, 22. ०फलभतिपाः 4, 37,
28. सुÇA. 1, 145, 7. 2, 485, 13. RAGH. 13, 15. 49. PĀNĪAT. 80, 5. BṚĠG.
P. 1, 9, 33. 4, 6, 14. 8, 2, 11. कुरगलगरलतमालसमप्रभ (सत्त्वं) PĀNĪAT. 63, 7.
तमालनील BṚĠG. P. 3, 13, 32. तमालभासुरभीषणो — नक्तं चरीमुखे KATHĪS.
25, 238. खचदत्तावलीढतमालं मृत्योरिवाननम् 26, 142. तमालालिनीलिः —
अब्दनगिः VARĀH. BṚH. S. 24, 17. तमालदलनीलतमं तमिस्रम् Gtr. 11, 12.
BURN. Intr. 178. पिष्टतमालवर्षाकिनिभं MĀKĪH. 91, 10. Nach den Lexico-
graphen auch N. anderer Pflanzen: = वरुण TRĪK. H. an. MED. = कृ-
ञ्जखदिर ÇABDĀK. im ÇKDR. — 2) m. n. Bambusrinde BṚH. zu AK. 3,
6, 4, 38. ÇKDR. — 3) n. = पत्रक = तमालपत्र RĪĠAN. im ÇKDR. — 4)
m. Sectenzeichen auf der Stirn (wohl daher, weil hierzu unter Anderm
auch der Saft der Tamāla-Frucht verwendet wurde) TRĪK. H. an. MED.
— 5) m. Schwert TRĪK. MED. — 6) f. ई N. verschiedener Pflanzen: a)
= ताम्रवल्ली RĪĠAN. im ÇKDR. NIGH. Pa. — b) Phyllanthus emblica
NIGH. Pa. — c) = वरुण RĪĠAN. — Das Wort steht mit तमस् in etym.
Zusammenhange. — Vgl. खतमाल.

तमालक (von तमाल) 1) m. n. = तमाल 1. ÇABDAR. im ÇKDR. तिलकाः
सतमालकाः R. 2, 91, 48. — 2) m. n. Bambusrinde ÇABDAR. im ÇKDR. —
3) f. तमालिका a) N. zweier Pflanzen: a) = ताम्रवल्ली. — β) = भूम्या-
मली Phyllanthus emblica RĪĠAN. im ÇKDR. NIGH. Pa. Nach der letz-
teren Aut. auch तमालका, तमालकी. — b) N. pr. einer Gegend, =
तामलित TRĪK. 2, 1, 11; vgl. तमालिनी. — c) N. pr. eines Frauenzim-
mers KĪD. in Z. d. d. m. G. 7, 585. — 4) n. a) = पत्रक = तमालपत्र
ÇABDAR. im ÇKDR. — b) etne best. Gemüsepflanze (सुनिषस) TRĪK. 2, 4, 33.

तमालपत्र (तं + पत्र) n. 1) das Blatt des Xanthochymus pictorius
Roxb.: तमालपत्रास्तरुपासु — मलयस्थलीषु RAGH. 6, 64. MĀKĪH. 84, 8.
Nach H. an. 5, 39 und MED. r. 304 = पत्रक das Blatt der Laurus Cas-
sia, Malabathron; vgl. LIĀ. III, 37. — 2) Sectenzeichen auf der Stirn
AK. 2, 6, 24. H. 653. H. an. MED. — 3) = तमाल Xanthochymus pic-
torius Roxb. H. an. MED.

तमालपत्रचन्दनगन्ध (तं चं + गन्ध) m. N. pr. eines Buddha Lot.
de la b. l. 94. 113.

तमालिनी (f. von तमालिन् und dieses von तमाल) f. 1) eine mit Ta-
māla bestandene Gegend gaṇa पुष्करादि zu P. 5, 2, 135. N. pr. eines
Landes, = तामलित H. 979. — 2) N. einer Pflanze, = भूम्यामली
Phyllanthus emblica RĪĠAN. im ÇKDR. NIGH. Pa.

तमाह्वय (तम + आह्वय) etne best. Pflanze, = तालीशपत्र NIGH. Pa.
तमि f. 1) Nacht BṚH. zu AK. 1, 1, 3, 4. H. ç. 18. तमी f. dass. AK. H.
142. ÇIÇ. 9, 23. — 2) (als Synonym von Nacht; vgl. AK. 2, 9, 41) Gelbwurz
ÇKDR. — Vgl. तमा, तमस्.

तमिन् adj. von तम् P. 3, 2, 141.

तमिषीचि adj. beklemmend, betäubend, verwirrend: अघ्नं त्या अस्त्युर-
निरा अमीवा निरत्रं सत्तमिषीचिरीषेषुः RV. 8, 48, 11. अघ्नं रसः AV. 2, 2,
5. — Viell. wie तमिस्र auf ein nicht mehr erhaltenes तमिस् = तमस्
zurückzuführen; am Ende könnte अघ्नं enthalten sein.

तमिस्र 1) n. a) Dunkel, etne dunkle Nacht AK. 1, 2, 1, 3. H. 145. an.
3, 560. MED. r. 162. MBH. 4, 710. BṚĠG. P. 5, 13, 9. तमिअम् Gtr. 11, 12.